

**TALİH
OYUNLARI
SALONU
İŞLETMELERİNDE
BELGE
DÜZENİ**

Abdullah ÇAVUŞ
Vergi Kontrol Memuru

Kamuoyunda kumarhane olarak adlandırılan Talih Oyunları Salon İşletmeleri 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu'na göre açılabilir. Söz konusu Kanunun 19-b maddesi gereğince Belgeli Turizm işletmesinin tamamlayıcı bir bölümü olmak kaydıyla talih oyunları oynatılabilecek mahalleri tesbit ve buraları işletecek kimselere izin verme yetkisi T.C. Turizm Bakanlığı'na verilmiştir.

Bu Kanuna dayanarak Turizm Bakanlığı 08.01.1983 tarihinde "Talih Oyunları Yönetmeliği"ni yayımlamıştır. Yönetmelikte, Talih Oyunları İşletmeciliğine ilişkin başvuru usul ve şartları ile işletmecilerin uymak ve gerçekleştirmek zorunda oldukları hususlar ve bu yerlere girebilecek kişilere ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

Yönetmeliğin 6'ncı maddesine göre, Talih Oyunları Salonları, Ankara, Antalya, Aydın, İstanbul İzmir, Muğla il sınırları içinde ve kış sezonunda Bursa ilinin Uludağ bölgesinde turizm işletmesi belgeli, en az 500 yatak kapasiteli 5 yıldızlı oteller ve en az 500 yatak kapasiteli 1'nci sınıf tatil köyleri ile Turizm Bakanlığı'nca Eğlence Merkezi Turizm İşletmesi Belgesi verilen tesisler bünyesinde kurularak işletilebilirler. Ayrıca turizm potansiyeli yoğunlaşan bölgelerde bu işletmelerin kurulması ve işletilmesine yönetmelikteki şartları taşıması kaydıyla Turizm Bakanlığı'nca izin verilebilir.

Bu salonlara 31.8.1992 tarihine kadar Türk vatandaşlarının girmesi yasaklanmıştır. Bu tarih itibarıyla yönetmeliğin 13'üncü maddesinde yapılan değişiklikle talih oyunları salonlarına girebilecekler;

1. Yabancı ülke pasaportu taşıyanlar ile

2. 25 yaşını doldurmuş Türk vatandaşları olarak belirlenerek Türk vatandaşlarına olan giriş yasağı kaldırılmış,

Ancak, salonlara girecek kişilerin aynı işletmelerce verilen giriş kartlarına sahip olmaları zorunlu tutulmuştur.

I - TALİH OYUNLARI HAKKINDA TEKNİK AÇIKLAMA

Talih Oyunları Salonları, genellikle biri "SLOT MACHINE" denilen atari tipi talih oyunları makinelerinin bulunduğu, diğeri de "LIVE GAMME"denilen Poker, Amerikalı Ruleti, Yirmibir canlı oyunların bulunduğu iki salonda faaliyetlerini sürdürmektedirler.

A - Slot Machine Salonu :

Bu bölümde elektronik donanımlı slot ve atari tipi iki çeşit makina bulunmaktadır. Bu makinelerin ana karakteristiği bilgisayarla programlanmış ve çeşitli kombinasyonları içeren bir oyun düzenine sahip olmasıdır. Makinalarda hem elektronik hem de mekanik aksamalar mevcuttur. Marka, model veya kombinasyon değişikliklerine rağmen hemen hemen tüm makinaların çalışma sistemleri temelde birbirine benzemekte ve asgari ortak aksamaları içermektedir. Bu bakımdan makinaların herhangi biri hakkında yapılacak teknik açıklamalar hemen hemen tüm makinalara teşmil edilebilecektir.

Bu noktadan hareketle Türkiye'de birçok oyun salonunda kullanılan "UNIVERSAL SLOT MACHINE 8324" modelin teknik özellikleri açıklanacaktır.

Bu makine diğer oyun makinelerinde olduğu gibi beş ana bölümden oluşur. Bu beş bölüm elektronik olarak birbirine bağlı olup, herhangi bir bölümde meydana gelen arıza otomatik olarak diğer bölümleri de işlemez hale getirmektedir.

a - Hopper Section:

Oyunun başlangıcında müşteri tarafından atılan ilk jetona çıkabilecek ikramiye hesaplarının elektronik olarak yapıldığı, içinde mikro bir bilgisayarın bulunduğu makina ve oyunun yönlendirildiği beyin kısmıdır.

b - Reel Section :

Muhtelif Kombinasyonlara göre ayarlanmış figürlerden oluşan ve kazanma ya da kazanmama ihtimalini sonuç olarak gösteren ve mekanik ola-

rak çalışan, mikro bilgisayar talimatı uyarınca duran ya da çalışan makina bölümüdür ki; müşteri kazanıp kazanmadığını, oyun neticesinde oluşan bu figüratif kombinasyonlardan anlıyabilmektedir.

c - Power Suply Section:

Makinalara enerji tedarik eden bölümdür.

d - Handite Section:

Oyunun oynanmasını sağlayan kol kısmıdır. Bazı makinalarda kol yerine elektronik düğmelerde kullanılmaktadır. Buna makinanın kumanda kısmı da denilebilir.

Slot makinalarda oyun oynamak isteyen iştirakçi (müşteri) öncelikle kasadan makinayı oyuna açan jeton almaktadır. Jetonları alan iştirakçi makinanın başına geçerek bu jetonları oynamak istediği miktarda makinanın jeton giriş kısmına atmakta ve makina oyuna hazır hale gelmektedir. İştirakçinin kazanması durumunda kazanılan ikramiye tutarı makine üzerindeki mevcut gösterge de sayısal olarak görülmekte ve kazanılan ikramiye miktarına isabet eden jeton makinenin jeton iade bölümüne dökülmektedir.

Oyunun başlangıcından sonuna dek makinada oluşan jeton hareketleri hemen her birimde mevcut olan ve ana programa bağlı olarak çalışan monitörler tarafından izlenmekte ve sayısal olarak mikrobilgisayarlara depo edilerek gerektiği anda elektronik ya da mekanik sayaçlarda izlenebilmektedir.

Vergilendirme açısından öncelikle müşteri tarafından atılan jetonlar ve müşteriye yapılan jeton iadeleri önem arz etmekte olup, bütün bu işlemler universal slot machine 8324 model makinada SAYAÇ OKUMA PROGRAMI olarak Türkçeleştirebileceğimiz, METER READING PROGRAMI elde edilmektedir. Bu programda;

- Makinaya giren toplam jeton (TOTAL IN),
- Makinadan çıkan toplam jeton (TOTAL OUT),
- Toplam ödeme yüzdesi (TOTAL PAY OUT %),
- Toplam oyun sayısı (TOTAL GAME),
- Hopper hanesinde yapılan ödeme (HOPPER PAY OUT),
- Bakiye Jack-Pot ödemesi (JACKPOT BALADGE),
- Casih Box kutusuna taşma suretiyle düşen jetonlar (COTNS TO-CASH BOX),

Muhtelif kod numaralarıyla kodlandırılmıştır.

Hasılı oyun makinalarında makinaya giren ve çıkan jetonlar ile müşteriye yapılan jeton iadelerini ve jack pot ödemelerini kümülatif olarak sayaçlardan okuma imkanı aşağıda belirteceğimiz olumsuzluklar dışında mümkün bulunmaktadır.

Sayaç okuma programı, gerek elektronik ve gerekse mekanik sayaçlarda 6 haneli olarak oranje edilmiştir. Bu nedenle herbir sayaçtaki rakam 999.999'a ulaştığında sayaçlar kendi kendilerini sıfırlamakta ve tekrar birden başlamaktadır. Öte yandan elektrik kesintisi halinde veya yedek pillerin bozuk olması durumunda, bir başka ifade ile enerji boşluğu olması halinde mikrobilgisayarda depolanmış verilerin silinebileceği teknik yetkililer tarafından da ifade edilmektedir.

B - Live Game (Canlı Oyun) Salonu:

Bu bölümde Amerikan Ruleti, Black Jack, Yirmibir, Poker vb. masa oyunları, Amerikan Doları ile oynanmaktadır.

Uygulamada, iştirakçiye verilen markalar karşılığında alınan dolarlar oyun masasında bulunan ve "Drop" adı verilen kutuya atılmakta ve oyun bu markalar ile başlamaktadır.

Oyunda iştirakçinin kazanması halinde, kazanılan markalar vezneye götürülerek dolara çevrilmektedir.

İşletme yetkilileri tarafından ise oyunun kapanışında drop kutusu sayılmakta, satılan jeton karşılığı ile drop kutusundaki dolarlar arasındaki fark net hasılat olarak tesit edilmekte ve tek bir ödeme kaydedici cihaz fişi düzenlenerek belgelendirilmektedir. Zarar bulunması halinde ise herhangi bir belge düzenlenmemektedir.

II - UYGULAMALARIN VERGİ MEVZUATI KARŞISINDAKİ DURUMU:

A - Belge Düzeni (V.U.K.) Yönünden:

173 seri numaralı V.U.K. Genel Tebliği'nin 3/6 ncı bölümünde, talih oyunu oynatan işletmelerin müşterilerine satmış oldukları jeton karşılığında fatura veya perakende satış fişi (ödeme kaydedici cihaz kullanmaları halinde, bu makinaların fişi) vermelerinin mecburi olduğu; oyun sonucunda müşterilere dağıtılacak ikramiyeler ile müşteriler tarafından iade edilecek jeton bedellerinin ise V.U.K. hükümlerine göre düzenlenecek gider pusulası ile belgelendirileceği belirtilmiştir.

Satış fişi (ödeme kaydedici cihaz kullanılması halinde bu makinaların fişleri) vermeleri mecburidir.

B - Katma Değer Vergisi Yönünden:

Bilindiği gibi Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 23 üncü maddesinde özel matrah şekilleri belirlenmiş; aynı maddenin (b) bendinde de; at yarışları ve diğer müşterek bahis ve talih oyunlarında, bu yarış ve oyunlara katılma karşılığında alınan bedelin özel matrah şekline tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

25 seri numaralı Katma Değer Vergisi Genel Tebliği'nin (H) bölümünde talih oyunları salon işletmeciliğinde KDV uygulaması açıklanmıştır. Yapılan açıklamada;

— Talih oyunları salon işletmelerinde bir hizmet ifasının sözkonusu olduğu,

— Markaların satın alınması sırasında yapılan ödemelerin bir avans niteliği taşıdığı,

— K.V.D. uygulamasında hizmet işletmelerinde vergiyi doğuran olayın, hizmetin ifası ile vukuu bulduğu,

— Hizmetin salonda kalınması süresince devam ettiği,

— Salonun terk edilmesi ile hizmet ifasının tamamlandığı,

— Talih oyunları salonlarının özelliği nedeniyle avans olarak verilen markaların oyun içinde ne kadar kullanıldığının kullanan müşteriler bakımından tek tek müşteriler itibarıyla tesbit edilemediği,

— Oyun salonlarında ifa edilen hizmet karşılığında alınan bedelin net hasılat olduğu, bu net hasılatın vergi dahil olarak teşekkül edeceği,

— Oyun salonu işletmelerinin, vergili net hasıla içindeki K.D.V.'ni iç yüzde ile hesaplayacağı,

belirtilmiştir.

Yukarıdaki bölümlerde izah edildiği üzere talih oyunları salonlarında satılan marka ve jeton karşılığında Ödeme Kaydedici Cihaz fişi düzenlenmekte; jeton iadesi veya ikramiye ödemelerinde gider makbuzu tanzim edilerek jeton ve markalar aynı değer üzerinden geri alınmakta; bu belgeler üzerinden de iç yüzde ile "NET HASILAT"la beraber KDV hesaplanmaktadır.

II - GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Talih oyunları salonlarında, jeton satışları sırasında fatura, perakende satış fişi veya ödeme kaydedici cihaz fişi düzenlenmesi mecburidir. İşletmeler oyun sonucu müşterilere dağıtılacak ikramiyeler ile müşteriler tarafından iade edilecek jeton bedellerini ise Vergi Usul Kanunu hükümlerine uygun olarak düzenlenecek "gider pusulası" ile belgelendirebileceklerdir.

Slot Machine salonlarında bu belge düzeninin uygulanması sorun yaratmamakla birlikte, canlı oyun salonlarında oyunu kesip kasadan fiş getirmenin müşteriye rahatsız ettiği ve oyunun akışını bozduğu gerekçesiyle işletme yetkililerinin ödeme kaydedici cihaz fişi düzenlemede zorlandıkları açıktır.

Ayrıca iştirakçilerin çoğunun Türk uyruklu olması ve isimlerini gizleme istekleri gider makbuzlarının kanuni belge olmakla beraber gerçek giderleri tevsik etme yönünden ne derece sağlıklı bir uygulama olduğu konusunda tereddüt yaratmaktadır.

Bu nedenle talih oyunları salonlarında belge düzeninin sağlanması konusunda önerilerimiz, canlı oyun ve slot machine bölümleri için ayrı ayrı iki başlık altında toplanacaktır.

a) Slot Makineli Salonlar:

1 - Birleşik Cihaz Getirilmesi:

Slot makinelerde en önemli husus numaratörler ve akabinde makinaların ikramiye dağıtma yüzdesidir. Ancak bu sistemin sağlıklı olmadığı numaratörlerin sıfırlanabildiği ve bilgilerin makinaların belleğinden silinebildiği de bir gerçektir. Buna karşılık universal makinalara bir mini yazılım bölümü ilave etmenin mümkün olabileceği teknik yetkililerce ifade edilmektedir.

Bu noktada önerimiz "Birleşik Cihaz" diye adlandırılacak ve yazılım bölümü olan yürürlükteki yazar kasalara benzer bir sistemin bu makinalara uygulanması şeklinde olacaktır. Hatta bu sistem yazarkasa yerine de ikame edilebilecek, bu cihaz fişleri ödeme kaydedici cihaz fişi yerine müşterilere verilebilecektir.

3100 Sayılı Ödeme Kaydedici Cihazlarla ilgili Kanunda buna müsaittir.

Bu sayede sayaç okuma programı olarak isimlendirilen "METER READING PROGRAMI"ndan elde edilebilecek ancak çeşitli etkilerle ha-

fızanın sıfırlanmasıyla yok olan aşağıdaki bilgiler günlük olarak yazıya döküleceğinden aracın sıfırlanması bir şey ifade etmeyecektir. Böylece,

- Makinaya giren toplam jeton (Total in)
- Makinadan çıkan toplam jeton (total out)
- Toplam Ödeme Yüzdesi (Total Pay out:),
- Hopperden yapılan ödeme (Hopper Pay Out)
- Toplam oyun sayısı (Total Game)
- Bakiye Jack-Pot Ödemesi (Jack Pot Belonge)
- Casih Box kutusuna taşma suretiyle düşen jeton sayısı (Coins To-cash Box)

yazılı olarak elimizde olacağından hasılat kesin ve net bir şekilde belirlenebilecektir.

2 - Makina Okuma Kartı:

İkinci önerimiz ise şu anki yasal mevzuata göre V.U.K.'nın mükerrer 257. maddesinin Maliye Bakanlığı'na vermiş olduğu yetkiye dayanılarak tutulması zorunlu hale getirilecek ve en az bir önceki maddedeki bilgileri taşıyacak makina okuma kartlarının geliştirilerek numaratördeki günlük bilgilerin bu kartlara işleme zorunluluğunun getirilmesidir. Zaten işletmeler şu an iç sistemlerinde bu kartları kullanmaktadır.

Bu sistemde makinaların mali yönden denetlenebilmesi için;

— İşletici her makina için ayrı bir makina okuma kartı (aylık veya günlük) açacaktır. Bu kartlara o makinaya ait numaratörlerden okunan yukarıdaki bilgiler işlenecektir. Bunlar makina sayısına göre Vergi Dairesi'nden izin alınmak suretiyle anlaşmalı matbaalarda bastırılacaktır.

Makinanın okuma kartının günlük işleme zorunluluğu getirileceğinden numaratördeki arıza en geç bir gün sonra tesbit edilebilecektir. Ayrıca arızanın bildirilme zorunluluğunun da (mükellefe) getirilmesi gerekir. Arızalanma sonucu değiştirilmesi gereken numaratörlere ilişkin bilgiler de böylece vergi idaresinin elinde olacaktır.

— Jack Pot gibi kasadan yapılan jeton ödemelerinde şu anki gider pusulalarının kullanılmaya devam edilmesi,

— Jeton fiyatlarında yapılan değişikliklerin idareye bildirilmesi,

— Makinanın ikramiye verme oranlarının her program değişiminde idareye zorunlu olarak bildirilmesi,

— Numaratörleri bilerek ve kasden devredışı bırakanlara işletmenin ruhsatının iptal edilmesi gibi ağır müeyyidelerin konması; numaratör sistemi ve okuma kartı yoluyla vergiye matrah teşkil edecek net hasılatın doğru ve güvenilir bir şekilde tesbit edilmesi imkanını sağlayacaktır.

3. Salonda Sürekli Memur Görevle..dirilmesi :

Yazımızın önceki bölümlerinde belirtildiği üzere yukarıdaki iki sistemin dışında üçüncü bir önerimiz salonda belge düzeni ve hasılat tespitini yapan böylece satışlarda ödeme kaydedici cihaz fişi düzenlenmesini sağlayan ikramiye ödemelerinde düzenlenen gider pusulalarının doğruluğunu denetleyen (ve Avrupa ülkelerinde örnekleri olduğu bilinen) sürekli bir Maliye memurunun görevlendirilmesidir.

b - Live Game Salonları:

Canlı oyun salonlarında (teknik açıklamalar kısmında da açıklandığı üzere) Amerikan Ruleti, Black Jack, Yirmibir, Poker v.b. masa oyunları Amerikan doları üzerinden oynanmaktadır. Amerikan dolarını alan oyuncu bu masalara giderek marka (chip) almakta ve oyuna başlamaktadır.

İştirakçiye verilen markalar karşılığında alınan dolarlar oyun masasında bulunan ve "Drop", adı verilen kutuya atılmakta ve oyunlar bu markalar ile başlamaktadır. Görüleceği üzere, canlı oyun salonlarında V.U.K.'da belirtilen belge düzenine uyulmamaktadır.

İşletme yetkilileri, canlı oyunlarda oyunu kesip kasadan fiş getirmenin oyunun akışını bozduğunu, müşteriye rahatsız ettiğini; bu nedenle ödeme kaydedici cihaz fişi düzenlemekte zorlandıklarını bildirmektedirler.

173 seri numaralı V.U.K. Genel Tebliği ile Sadece Özel Jetonlarla çalışabilen oyun makineleri ile oynanan oyunlarda belge düzeni açıklanmıştır. Canlı oyun salonlarında oynanan oyunlardaki belge düzeni hakkında açık bir belirleme mevcut olmadığından, tebliğin bu yönüyle tekrar ele alınması yararlı olacaktır.

Talih oyunları salon işletmelerindeki mevcut yasal düzenlemelerden, gerek işletme sahiplerinin ve gerek vergi idaresinin memnun olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu nedenle yukarıda açıklamaya çalışılan önerilerin de dikkate alınmasıyla oluşturulacak yeni yasaldüzenlemeler, sağlıklı bir vergileme açısından önem taşımaktadır. Maliye ve Gümrük Bakanlığı bu düzenlemeleri; Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257'nci maddesinin verdiği yetkiye dayanarak uygulamaya koyabilecektir.